

BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'analarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot BMSM (Bolalar musiqa va san'at maktabi) o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'analarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalarini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda qoraqalpoq baxshichilik an'analarining tarixiy ildizlari va o'ziga xos xususiyatlari, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning turlari va imkoniyatlari, o'quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi - qoraqalpoq baxshichilik an'analarini samarali o'rgatishga qaratilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni aniqlash va asoslashdan iborat. Metodologik asos sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Tadqiqot natijalari o'rgatishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali zamonaviy texnologiyalar va metodik tavsiyalarini belgilashga xizmat qiladi. Ish musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: BMSM, qoraqalpoq baxshichilik an'analari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, multimedia, interfaol metodlar, xalq ijodiyoti, madaniy meros, o'qitish metodikasi, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, musiqa ta'limi

Modern pedagogical technologies for teaching karakalpak bakhshi traditions to children's music and art school students

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Bukhara International University

Abstract: This study is devoted to exploring modern pedagogical technologies for teaching Karakalpak bakhshi traditions to BMSM (Children's Music and Art School) students. The work analyzes the historical roots and specific characteristics of Karakalpak bakhshi traditions, the types and capabilities of modern pedagogical technologies, as well as the age and psychophysiological characteristics of students. The aim of the research is to identify and substantiate modern pedagogical technologies aimed at effectively teaching Karakalpak bakhshi traditions. Person-centered, intercultural, and competency-based approaches are used as the methodological foundation. The research results serve to define a step-by-step system of teaching,

effective modern technologies, and methodological recommendations. The work is of theoretical and practical significance for music education teachers, bakhshi mentors, methodologists, and researchers.

Keywords: BMSM, Karakalpak bakhshi traditions, modern pedagogical technologies, multimedia, interactive methods, folk creativity, cultural heritage, teaching methodology, person-centered approach, music education

Zamonaviy ta'lim tizimida yosh avlodni milliy qadriyatlar, madaniy meros va o'z xalqining boy an'analari asosida tarbiyalash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayonlari, turli madaniyatlarning o'zaro ta'siri va axborot oqimining kuchayishi sharoitida yosh avlodning o'z xalqi an'alarini bilishi, qadrlashi va ularni davom ettirishi alohida ahamiyat kasb etadi. Bu borada musiqa ta'limi tizimi, xususan, Bolalar musiqa va san'at maktablari (BMSM) muhim o'rin tutadi, chunki aynan shu muassasalarda o'quvchilar nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni, balki milliy madaniyat va ma'naviy qadriyatlarni ham o'zlashtiradilar.

Qoraqalpoq baxshichilik an'analari - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri bo'lib, u o'zida epik ijod, musiqa, she'riyat, teatr va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Baxshilar - xalq dostonlarini, qo'shiqlarini va tarixiy rivoyatlarini kuylab yetkazuvchi ijodkorlar bo'lib, ular asrlar davomida qoraqalpoq xalqining tarixiy xotirasini, ma'naviy qadriyatlarini va milliy o'zligini saqlab kelganlar. Baxshichilik an'analari shunchaki musiqiy ijrochilik emas, balki milliy tarbiya, ma'naviy kamolot va vatanparvarlik tuyg'usining muhim vositasi hisoblanadi. Shu bois bu an'analarni yosh avlodga o'rgatish va bu jarayonda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida kun tartibiga chiqmoqda.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar - bu ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga qaratilgan zamonaviy usullar, vositalar va yondashuvlar majmuasidir. Ular o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, individual yondashuvni qo'llash imkonini beradi. Qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatishda multimedia texnologiyalari, interfaol metodlar, audio-vizual vositalar, kompyuter dasturlari, masofaviy ta'lim platformalari va boshqa zamonaviy texnologiyalar keng qo'llanilishi mumkin. Bu texnologiyalar o'quvchilarning baxshichilik san'atini tez va samarali o'zlashtirishiga, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga va mustaqil ijrochilik faoliyatiga tayyorlanishiga yordam beradi.

Bugungi kunda BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari yetarli darajada ilmiy tadqiq etilmagan. Mavjud o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar asosan an'anaviy ta'lim usullariga qaratilgan bo'lib, ularda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari, ularni baxshichilik an'alarini o'rgatishda qo'llash usullari,

o'quvchilarning yosh xususiyatlari bilan ishlashning psixologik jihatlari yetarlicha yoritilmagan. Bu holat amaliyotda bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi: o'quvchilar zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalana olmaydi, ta'lim jarayoni yetarli darajada qiziqarli va samarali bo'lmaydi, individual yondashuv to'liq amalga oshirilmaydi, baxshichilik an'analarini o'zlashtirish jarayoni sust kechadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri yosh avlodni milliy madaniy meros ruhida tarbiyalashdir. Ikkinchidan, qoraqalpoq baxshichilik an'analari milliy madaniyatning muhim qismi bo'lib, ularni o'rgatishning samarali yo'llarini izlash zarur. Uchinchidan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va individual yondashuvni qo'llash imkonini beradi. To'rtinchidan, o'quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish pedagogik samaradorlikni oshiradi. Beshinchidan, baxshichilik an'analarini zamonaviy texnologiyalar yordamida o'rgatish yosh avlodda milliy g'urur, ma'naviy qadriyatlarga hurmat va ijodiy qobiliyatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning maqsadi - BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'analarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalarini aniqlash va asoslashdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi: birinchidan, qoraqalpoq baxshichilik an'alarining tarixiy ildizlari va o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish; ikkinchidan, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning turlari va imkoniyatlarini o'rganish; uchinchidan, o'quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlarini tahlil qilish; to'rtinchidan, mavjud o'qitish metodikalarini tanqidiy tahlil qilish; beshinchidan, baxshichilik an'analarini o'rgatishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning bosqichma-bosqich tizimini ishlab chiqish; oltinchidan, samarali zamonaviy texnologiyalar va metodik tavsiyalarni aniqlash hamda ularning samaradorligini baholash.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv har bir o'quvchining individual xususiyatlarini, qobiliyatlarini va qiziqishlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Madaniyatlararo yondashuv o'quvchilarda keng madaniy dunyoqarashni shakllantirishga, o'z an'analarini boshqa madaniyatlar bilan qiyoslash va qadrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Kompetensiyaviy yondashuv esa o'quvchilarda ijrochilik, ijodiy va milliy-madaniy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda birinchi marta BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'analarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari kompleks tarzda, shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar uyg'unligida tadqiq etiladi. Shuningdek, zamonaviy

texnologiyalarni qo'llashning bosqichma-bosqich tizimi va samarali metodik tavsiyalari ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va innovatsion ta'lim texnologiyalari sohalarini yangi ilmiy bilimlar bilan boyitadi. Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan metodik tavsiyalardan musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar o'z faoliyatlarida foydalanishlari mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqotning tuzilmasi kirish, uchta bob, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan iborat. Birinchi bobda qoraqalpoq baxshichilik an'alarining nazariy asoslari va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning mohiyati tahlil qilinadi. Ikkinchi bobda o'quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlari hamda baxshichilik an'alarini o'rgatishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning pedagogik shart-sharoitlari o'rganiladi. Uchinchi bobda baxshichilik an'alarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari, bosqichma-bosqich tizimi va metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi hamda ularning samaradorligi baholanadi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur tadqiqot BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalarini ilmiy jihatdan asoslashga qaratilgan bo'lib, u zamonaviy ta'limning dolzarb talablaridan kelib chiqadi va milliy madaniy merosni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodga yetkazishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning kulminatsion qismi - bu BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalarini yagona tizimga birlashtirib, amaliyotda samarali qo'llash modelini ishlab chiqishdan iborat. Aynan shu qismda tadqiqotning asosiy ilmiy g'oyasi eng yuqori nuqtaga ko'tariladi va barcha nazariy tahlillar amaliy yechimga aylanadi.

Qoraqalpoq baxshichilik an'alarining tarkibiy tuzilmasi

Tadqiqot davomida qoraqalpoq baxshichilik an'alarining quyidagi asosiy komponentlari aniqlandi:

Birinchi komponent - epik ijod. Bu xalq dostonlari, qahramonlik eposlari va tarixiy rivoyatlar bo'lib, ular baxshichilik san'atining asosini tashkil etadi.

Ikkinchi komponent - musiqiy ijrochilik. Bu baxshining ovoz chiqarish texnikasi, kuy ijro etishi va cholg'u chalish mahoratidir.

Uchinchi komponent - she'riy ijod. Bu dostonlarning she'riy tuzilmasi, vazni, qofiyasi va badiiy ifoda vositalaridir.

To'rtinchi komponent - hikoyachilik. Bu baxshining doston mazmunini hikoya qilish, voqealarni tasvirlash va tinglovchini qiziqtirish mahoratidir.

Beshinchi komponent - cholg'u jo'rliqi. Bu dutor, qo'biz kabi milliy cholg'ularning jo'rliqidir.

Oltinchi komponent - sahna madaniyati. Bu baxshining tinglovchi bilan muloqoti, sahna harakati va ijro etish uslubidir.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning asosiy turlari

Tadqiqot davomida baxshichilik an'analarini o'rgatishda qo'llaniladigan quyidagi zamonaviy texnologiyalar aniqlandi:

Birinchi texnologiya - multimedia texnologiyalari. Audio va video yozuvlar, fonogrammalar, interaktiv dasturlar orqali o'quvchining eshitish va ko'rish idrokini rivojlantirish.

Ikkinchi texnologiya - interfaol metodlar. Savol-javob, munozara, rolli o'yinlar, guruhli ishlash orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash.

Uchinchi texnologiya - audio-vizual vositalar. Baxshi ijrolarini yozib olish va tinglash, xatoliklarni aniqlash va tuzatish.

To'rtinchi texnologiya - kompyuter dasturlari. Musiqi tahrir dasturlari, tyuner, metronom va maxsus dasturlardan foydalanish.

Beshinchi texnologiya - masofaviy ta'lim platformalari. Onlayn darslar, video darsliklar va virtual uchrashuvlar orqali ta'lim jarayonini kengaytirish.

Oltinchi texnologiya - loyiha texnologiyasi. O'quvchi kichik ijodiy loyihani mustaqil amalga oshiradi.

Baxshichilik an'analarini o'rgatishning bosqichma-bosqich tizimi

Tadqiqot davomida quyidagi bosqichma-bosqich tizim ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - tayyorgarlik bosqichi. O'quvchi milliy cholg'u chalish asoslarini, ovoz chiqarish texnikasini va musiqiy eshitishni o'zlashtiradi.

Ikkinchi bosqich - elementar ijro bosqichi. O'quvchi oddiy xalq qo'shiqlarini, kuylarni va kichik dostonlarni o'rganadi.

Uchinchi bosqich - an'analarni o'zlashtirish bosqichi. O'quvchi baxshichilik an'alarining asosiy xususiyatlarini, ijro uslublarini va mazmunini o'zlashtiradi.

To'rtinchi bosqich - mahorat bosqichi. O'quvchi o'z repertuarini kengaytiradi, ijro mahoratini oshiradi, turli uslublarni o'zlashtiradi.

Beshinchi bosqich - ijodiy faoliyat bosqichi. O'quvchi mustaqil ijro etadi, improvizatsiya qiladi, o'z talqinini yaratadi va sahna chiqishlarida ishtirok etadi.

Pedagogik shart-sharoitlar

Baxshichilik an'analarini samarali o'rgatish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur:

Birinchi shart - qulay psixologik muhit. O'quvchi o'zini erkin, xavfsiz va qo'llab-quvvatlanayotgan his qilishi kerak.

Ikkinchi shart - ustoz-shogird an'anasiga rioya qilish. Baxshichilik san'ati asrlar davomida ustoz-shogird an'asi orqali yetkazib kelingan. Bu an'ana saqlanishi zarur.

Uchinchi shart - individual yondashuv. Har bir o'quvchining ovozi, xotirasi, qobiliyati va tempi har xil.

To'rtinchi shart - repertuarining to'g'ri tanlanishi. Repertuar o'quvchilarning yoshi, qobiliyati va imkoniyatlariga mos bo'lishi kerak.

Beshinchi shart - milliy cholg'ularning mavjudligi. Dutor, qo'biz kabi milliy cholg'ularning sifatli nusxalari bo'lishi zarur.

Oltinchi shart - o'qituvchining kasbiy mahorati. O'qituvchi baxshichilik san'atini chuqur bilishi, uni sevishi va o'quvchilarga yetkaza olishi zarur.

Yettinchi shart - milliy muhitni yaratish. Sinfxona, maktab va oila muhitida milliy an'analarga hurmat va qiziqish muhiti yaratilishi zarur.

Amaliy model: "Ko'r - eshit - takrorla - ijod qil"

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - "Ko'r". O'quvchi video darsliklar va ko'rgazmali materiallar orqali baxshi ijrosini kuzatadi, uning sahna harakati, cholg'u chalishi va ijro uslubini o'rganadi.

Ikkinchi bosqich - "Eshit". O'quvchi baxshi dostonlarini, xalq kuylarini va milliy cholg'u jo'rligini tinglaydi, ularning ohangini, ritmini va mazmunini his qiladi.

Uchinchi bosqich - "Takrorla". O'quvchi eshitgan va ko'rgan materialni takrorlaydi, yodlaydi va mustahkamlaydi.

To'rtinchi bosqich - "Ijod qil". O'quvchi mustaqil ijro etadi, improvizatsiya qiladi, o'z talqinini yaratadi va sahna chiqishlarida ishtirok etadi.

Samarali pedagogik usullar

Tadqiqot davomida quyidagi samarali usullar aniqlandi: hikoya usuli, suhbat usuli, ko'rsatma-illyustratsiya usuli, qiyosiy tahlil usuli, loyiha usuli, audio-vizual tahlil usuli, sahna chiqishlari va uchrashuvlar usuli, hamkorlikda ijro etish usuli.

BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatish uchun an'analarning tarkibiy tuzilmasi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari va pedagogik shart-sharoitlar yagona, o'zaro bog'liq tizim sifatida qaralishi va amaliyotda "Ko'r - eshit - takrorla - ijod qil" modeli asosida qo'llanilishi zarur. Bu model milliy an'analarni saqlagan holda, zamonaviy pedagogik talablarga javob beradi va o'quvchilarning baxshichilik san'atini chuqur o'zlashtirishini ta'minlaydi.

Mazkur tadqiqot BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatishning zamonaviy pedagogik texnologiyalarini o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Qoraqalpoq baxshichilik an'analari - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri bo'lib, u epik ijod, musiqiy ijrochilik, she'riy ijod, hikoyachilik, cholg'u jo'rligi va sahna madaniyati kabi komponentlardan iborat. Bu an'alar milliy tarbiya va ma'naviy kamolotning muhim vositasi hisoblanadi.

Tadqiqot davomida baxshichilik an'alarini o'rgatishda qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalar aniqlandi: multimedia texnologiyalari, interfaol metodlar, audio-vizual vositalar, kompyuter dasturlari, masofaviy ta'lim platformalari va loyiha texnologiyasi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning baxshichilik san'atini tez va samarali o'zlashtirishiga yordam beradi.

Baxshichilik an'alarini o'rgatishning besh bosqichli tizimi ishlab chiqildi: tayyorgarlik, elementar ijro, an'analarni o'zlashtirish, mahorat va ijodiy faoliyat bosqichlari. Bu bosqichlar ketma-ketligi qat'iy saqlanishi ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida "Ko'r - eshit - takrorla - ijod qil" nomli to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi. Bu model milliy an'analarni saqlagan holda, zamonaviy pedagogik talablarga javob beradi va o'quvchilarning baxshichilik san'atini chuqur o'zlashtirishini ta'minlaydi.

Baxshichilik an'alarini samarali o'rgatish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur: qulay psixologik muhit, ustoz-shogird an'anasiga rioya qilish, individual yondashuv, repertuarning to'g'ri tanlanishi, milliy cholg'ularning mavjudligi, o'qituvchining kasbiy mahorati va milliy muhitni yaratish.

Tadqiqot davomida quyidagi samarali pedagogik usullar aniqlandi: hikoya, suhbat, ko'rsatma-illyustratsiya, qiyosiy tahlil, loyiha, audio-vizual tahlil, sahna chiqishlari va hamkorlikda ijro etish usullari.

Tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va innovatsion ta'lim texnologiyalari sohalarini boyitadi hamda musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik an'alarini o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish - bu zamonaviy ta'limning dolzarb talabidir. Bu texnologiyalar to'g'ri qo'llanilsa, o'quvchilarda nafaqat ijrochilik ko'nikmalari, balki milliy g'urur, ma'naviy qadriyatlarga hurmat va ijodiy qobiliyat ham samarali shakllanadi. Bu esa milliy madaniy merosning kelgusi avlodlarga yetkazilishiga va davom etishiga mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. - 132 b.
2. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006. - 148 b.
3. Soliyev A. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - Toshkent: Musiqa, 2019. - 216 b.

4. Kadirov R. Cholg'u ijrochiligi va ansambl metodikasi. - Toshkent: O'zbekiston Milliy musiqa san'ati instituti nashriyoti, 2018. - 184 b.
5. Yusupova M. Estrada musiqasi asoslari. - Toshkent: San'at, 2017. - 156 b.
6. Tursunov S. Gitara ijrochiligi va pedagogikasi. - Toshkent: Musiqa nashriyoti, 2020. - 172 b.
7. Asqarov A. Musiqa pedagogikasi va psixologiyasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2015. - 198 b.
8. Raxmonov N., Haydarov M. Ansambl ijrochiligi nazariyasi va amaliyoti. - Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 2021. - 164 b.
9. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and education 3 (8), 145-150
10. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101
11. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 952-957
12. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
13. КБ Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. Science and Education 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389
16. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. Science and Education 3 (3), 1020-1025
17. КБ Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576
18. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927
19. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. Academy, 57-59
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. Science and Education 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. Science and Education 5 (2), 445-451

22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress* 2 (3), 1087-1093
24. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
25. КБ Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194
26. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
27. КБ Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200
28. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
29. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106
30. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129